

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. +370 626 22 252, el. p. info@am.lt, https://am.lrv.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Sveikatos apsaugos ministerijai

Nr.

Į 2025-04-10

Nr. (1.1.3E-411)10-1228

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Pagal kompetenciją išanalizavę Sveikatos apsaugos ministerijos pateiktus derinti Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo Nr. IX-886 15 ir 41 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 41¹ straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo Nr. VIII-529 5, 9 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo ir kodekso papildymo 45¹ straipsniu įstatymo projektus, teikiame pastabas ir pasiūlymus.

I. Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo Nr. VIII-529 5, 9 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto:

Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo Nr. VIII-529 5, 9 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Aplinkos monitoringo įstatymo projektas) siūloma įpareigoti ūkio subjektus vykdyti kvapų aplinkos monitoringą sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka pagal sveikatos apsaugos ministro nustatytus kriterijus. Numatoma, kad taršos kvapais šaltiniuose leistinus išmetamus kvapų kiekius (kvapo emisijas) turėtų stebėti tik tos įmonės, kurios pagal Aplinkos apsaugos įstatymo 19¹ ir 19² straipsnius privalo gauti TIPK leidimą ar taršos leidimą su Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (toliau – NVSC) nustatytomis kvapų valdymo sąlygomis. Paaiškinama, kad: „*Tokiu būdu ūkio subjektams atsirastų prievolė sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka pagal nustatytus kriterijus vykdyti kvapų aplinkos monitoringą (numatomas kvapų valdymo sąlygų (leistinų kvapo emisijų) monitoringas), valdyti kvapų, išmetimų į aplinką, informaciją ir jos pagrindu savarankiškai imtis papildomų kvapų valdymo priemonių, nelaukiant kvapų kontrolės veiksmų, būtų išvengta taršos kvapais bei socialinės įtampos dėl gyventojų skundų ūkinės veiklos sukeliama kvapais.*“ Taip pat siūloma keisti Aplinkos monitoringo įstatymo 10 straipsnio 3 punktą, nustatant, kad „*ūkio subjektų kvapų aplinkos monitoringo vykdymą kontroliuoja Centras. Tokiu būdu užtikrinamas nuostatos suderinamumas su siūloma Centrui papildoma funkcija kvapų valdymo procese VSPĮ projekte, papildant ūkio subjektų vykdomo kvapų aplinkos monitoringo kontrole.*“

Įvertinus Aplinkos monitoringo įstatymo projektą ir aiškinamajame rašte pateiktus motyvus nėra aišku, kokių konkrečiai tikslų siekiama pareigos ūkio subjektams vykdyti kvapų monitoringą nustatymu, ar siekiamų tikslų negalima pasiekti alternatyviomis priemonėmis (pvz., įpareigojant ūkio subjektus vykdyti vienkartinę kvapų inventorizaciją, o ne nuolatinę stebėseną – kvapų monitoringą). Sprendžiant klausimą dėl pareigos vykdyti nuolatinį kvapų monitoringą nustatymo svarbu atkreipti dėmesį į problematiką, su kurią susiduriama vertinant aplinkos monitoringo instituto efektyvumą aplinkos srityje:

1) ūkio subjektų monitoringo duomenų patikimumo klausimas; sprendžiant šią problemą numatyti Aplinkos monitoringo įstatymo pakeitimai, pagal kuriuos ūkio subjektų aplinkos monitoringo programoje numatytų į aplinką išmetamų ir (arba) išleidžiamų teršalų ir teršalų aplinkos elementuose (ore, vandenyje, dirvožemyje) laboratorinius tyrimus ir (ar) matavimus atliekančios ir (ar) ėminius laboratoriniams tyrimams atlikti imančios laboratorijos turi būti akredituotos kaip

atitinkančios standartą LST EN ISO/IEC 17025 konkrečioms teršalams tirti, matuoti, imti ėminius laboratoriniams tyrimams atlikti (minimų pakeitimų įsigaliojimo data – 2026-01-01);

2) ūkio subjektų monitoringo duomenų tikslinio panaudojamumo klausimas;

3) ūkio subjektų monitoringo programų efektyvaus derinimo, ataskaitų teikimo ir duomenų viešinimo klausimas.

Aiškinamajame rašte nepateikta informacija, kokią administracinę, finansinę naštą patirs ūkio subjektai, kuriems bus numatyta pareiga vykdyti kvapų monitoringą. Taip pat neaišku, kaip būtų vykdoma kvapų monitoringo kontrolė, kokia atsakomybė būtų taikoma ūkio subjektui, jei jis nevykdytų kvapų monitoringo ar vykdytų netinkamai. Jei būtų nuspręsta neatsisakyti siūlomų Aplinkos monitoringo įstatymo pakeitimų, aiškinamąjį raštą tikslinga papildyti aukščiau įvardytais trūkstamais duomenimis ir informaciją apie kvapų monitoringo vykdymo kontrolės mechanizmą. Siekiant užtikrinti efektyvų ūkio subjektų kvapų monitoringo vykdymą, siūlome Visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme numatyti poveikio priemones juridiniams asmenims tais atvejais, kai kvapų monitoringas nevykdomas, neteikiama monitoringo programa, teikiami klaidingi monitoringo duomenys ir kt. (analogija – Aplinkos apsaugos įstatymo 57 straipsnis).

II. Dėl Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo Nr. IX-886 15 ir 41 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 41¹ straipsniu įstatymo projekto (toliau – VSPĮ projektas):

1. VSPĮ projektu keičiamame 15 straipsnio 8 punkte siūloma įtvirtinti, kad NVSC vykdo kvapų valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę „*gyvenamųjų pastatų, viešbučių, viešojo poilsio paskirties (kaimo turizmo pastatų) pastatų, gydymo paskirties (ligoninių, palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninių, sanatorijų, rehabilitacijos centrų) pastatų, mokslo paskirties, kuriuose vykdomos ikimokyklinio, priešmokyklinio, bendrojo ugdymo, neformaliojo vaikų švietimo, pirminio profesinio mokymo programos ir aukštojo mokslo studijos, pastatų aplinkos ore (toliau – gyvenamosios aplinkos oras).*“

Pažymėtina, kad Visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme nėra apibrėžčių ar išaiškinimų, kas laikytina „pastatų aplinka“, „gyvenamąja aplinka“ ar „pastatų aplinkos ore“, todėl siūlomo 8 punkto taikymo sritis yra visiškai neaiški, galimai dar labiau susiaurinanti dabar galiojančią 8 punkto taikymo sritį ir neatliepia š. m. sausio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komitete vykusio neformalaus pasitarimo dėl kvapų prevencijos ir kontrolės dalyvių pasiūlytų sprendimų ir išvadų, pateiktų š. m. sausio 16 d. LRS Aplinkos apsaugos komiteto biuro patarėjo A. Želvio el. paštu – parengti įstatymų pakeitimo projektus, siekiant užtikrinti efektyvios, visuomenės lūkesčius atspindinčios ūkinės veiklos skleidžiamų kvapų kontrolės vykdymą – **išplėsti NVSC kompetenciją kvapų kontrolės srityje, numatant kontrolės vykdymą ne tik teritorijose ir objektuose, kur taikoma higienos norma, bet ir ūkinės veiklos objektuose, kurie daro poveikį visuomenės sveikatai**, taip pat, esant poreikiui, išplečiant kontrolę vykdančių darbuotojų įgaliojimus (teisė patekti į teritorijas, patalpas, privalomųjų nurodymų davimas, ūkinės veiklos stabdymas kol nebus pašalinti pažeidimai ir pan.), numatant jų taikymo tvarką.

2. Tame pačiame Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 15 straipsnio 8 punkte lieka nepakeista, manytina, ydinga formuluotė, kad NVSC tikrina tik tu kvapų valdymo sąlygų laikymąsi, kurias pats NVSC ir nustatė. Tokiu būdu sudaromos prielaidos NVSC specialistams vengti nustatyti kvapų sąlygas, siekiant išvengti pareigos kontroliuoti jų laikymąsi, be to, eliminuojama pareiga NVSC veikti tokiais atvejais, kai kontrolės metu ar kitais būdais nustatoma, kad leidime nenustatytos (arba netinkamai nustatytos) kvapų valdymo sąlygos, nors teisės aktai nustato tokį reikalavimą (sudaromos prielaidos institucijos neveikimui). Atitinkamai, dabar galiojanti formuluotė, jeigu ji liks nepakeista, eliminuoja NVSC pareigą tikrinti ir taikyti sankcijas už kitus sveikatos apsaugos ministro nustatytus kvapų valdymo reikalavimus, taip sukeliama teisinė kolizija tarp šio punkto ir tuo pačiu VSPĮ projektu keičiamos 41 straipsnio 5 dalies, o taip pat tarp šio įstatymo ir kartu keičiamo Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso, kuriame siūloma įtvirtinti sankcijas ir už ūkinės ar kitokios veiklos vykdymą, pažeidžiant visuomenės sveikatos srities teisės aktų, susijusių su kvapų valdymu (t. y. nesusijusius su leidimų sąlygomis), reikalavimus.

3. Klausimų kelia ir 15 straipsnio 8 punkto formuluotė, kad kvapų kontrolė būtų vykdoma „gyvenamųjų pastatų, viešbučių, viešojo poilsio paskirties <...>, pastatų aplinkos ore, įskaitant tai, <...> kaip laikomasi <...> leidimuose nustatytų sąlygų dėl kvapų valdymo“.

Taip suformuluota nuostata gali būti suprasta taip, kad leidimuose nustatytų kvapų valdymo sąlygų kontrolė turi būti vykdoma tik tais atvejais, kai leidimais reguliuojama veikla vykdoma tik šiam įstatymo punkte nurodytuose gyvenamosios ar visuomeninės paskirties pastatuose o ne ūkinės veiklos objektuose. Manytina, kad tai iš esmės neatitinka šiame rašte minėtų LRS Aplinkos apsaugos komitete priimtų išvadų ir reikalavimų, keliamų veiklai, kurios vykdymui privaloma gauti leidimą Aplinkos apsaugos įstatyme nustatyta tvarka.

4. Siūlomame naujame 41¹ straipsnyje siūlytina patikslinti, kad išlaidas apmoka asmenys, kurie vykdo kvapo koncentracijos viršijimą sąlygojančią veiklą, nes viršijimai gali būti fiksuojami kitų fizinių asmenų gyvenamosios aplinkos ore ir tuomet gali kilti klausimas, kuris asmuo turi apmokėti išlaidas.

5. Siūlome VSPĮ projektą papildyti nuostatomis, reglamentuojančiomis valstybinę kontrolę vykdančių NVSC specialistų įgaliojimus, teises ir pareigas, detalizuoti valstybinės kontrolės procesą ir (ar) veiksmus, poveikio priemonių taikymo tvarką.

6. Atsižvelgiant į tai, kad Administracinių nusižengimų kodekso nuostatos taikomos tik fiziniams asmenims, VSPĮ projektas turi būti papildytas nuostatomis, įtvirtinančiomis konkrečias sankcijas (baudas) juridiniams asmenims už kvapų valdymo reikalavimų pažeidimus (analogija – Aplinkos apsaugos įstatymo 55, 55¹, 56 ir kt. straipsniai).

III. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo ir kodekso papildymo 45¹ straipsniu įstatymo projektui pastabų neteikiame.

Aplinkos viceministras

Tomas Vaitkevičius

E. Paužuolienė, tel. +370 657 99389 , el. p. egle.pauzuoliene@am.lt

D. Židonytė, tel. +370 695 40243, el. p. dalia.zidonyte@am.lt

P. Žvirblis, tel. +695 28551, el. p. paulius.zvirblis@am.lt